

Biz küll halında olan bəşərin bir zərrəsi-yik və bizim mövcudluğumuz bəşərin tamlığını şərtləndirir. Hər bir varlığın qalaktikada öz enerjisi var və o enerji kainatın varoluşunu təmin edir. Həmin enerji itimir, zaman - zaman müxtəlif formada və fərqli məkanda təzahür edir. Eynşteynin nisbilik nəzəriyyəsinə görə zaman və məkan anlayışı müəyyən bir məqamda mövcuddur. Yəni bizim varlıq və yoxluq fəlsəfəmiz zaman və məkanın nisbiyyətinə bağlıdır. Bizi təşkil edən enerji müəyyən məkanda hansısa zaman kəsimində mövcud olduqda biz varıq, enerjimizin duyulmadığı müddətdə isə biz qeyb aləmindəyik.

İnsan nə üçün yaradıldığını bilmədən doğulur. Amma Allah insanı nə üçün yaratdığını bilir və O, hər bir yaratdığını müəyyən vəzifə ilə mükləlləfiyyətəndirir.

Yerin öz oxu ətrafında hər 24 saatdan bir dövr etməsi sutkanı - günü yaradır. Günlərin bir - birini 365 dəfə əvəzləməsi Yerin Günəş ətrafında bir dövrə vuraraq ilin əmələ gəlməsi ilə nəticələnir. İllər keçir, keçən il tarixə çevrilir. Tarix ya unudulur, ya da yaddaşlarda qalır. "Tarixin qan yaddaşı" deyilir unudulmayan, milli kimliyimizə xidmət edən, varoluşumuzu təsdiqləyən və tənzimləyən tarixləşmiş illərə. Tarix öz-özünə yaranmır, onu yaradan şəxsiyyətlər var.

Yaz fəslə çox gözəldir

O dünyanın ən al-əlvan, ən atırlı, ən nəğməli, ən həyatla dolu vaxtdır. Yağlıvəndin yazı bir başqa olur. Sovet dövründə, dünyanın bəxtəvər vaxtlarında, heç bir müharibə, heç bir fəlakət, heç bir nahaq ölüm olmayan zamanlarda yağlıvəndlilər "1 MAY" bayramını təbiətin qoynunda ellikə qeyd edirdilər. İnsanlar dəstə-dəstə toplaşar, Ağoğlan çayının sahilində, kəhrizin ətrafında təbii "xalq"nın üzərinə salınmış palatın üstünə dözəkçələr atıb oturur, samovar qaynadır, plov damlayar, yeyib-ıçar, şənlək edər, yazın gözəlliyi ilə daha da gözəlləşirdilər.

Yağlıvənddə doğulmuş, amma adı Yağlıvəndin sərhədlərini aşan, milyonlardan biri kimi yaşamış, amma milyonlardan fərqlənən, evin övladından elin övladına çevrilən Mais də öz dostları ilə kəhrizin üstündə çox şənlənmiş, "1 MAY" bayramları qeyd etmişdi. Çünki həmin gün həm də onun doğum günü idi. Maisin doğulduğu Yağlıvənd sanki Mais doğulduğu fəsilə Cənnətin yerdəki əksini xatırladırdı.

Qanlı-qadalı, ölümlü-itimli, dəhşətli, faciəli Qarabağ savaşı başlayandan ön cərgədə döyüşən Mais döyüş yoldaşları, el-oba arasında "Qəmlə" kimi tanınırdı. Döyüşçü Qəmlə Maisin adı həyat yolundan fərqli bir yol seçmişdi. Bu ona Yaradanın təyin etdiyi müqəddəs yol idi. Bu təyinatın məqsədi məlum, məramı aydın, missiyası gözəl idi. Bu vətəni, eli, obanı, namusu, şərəfi, insanlığı, bəşəriyyəti, kainatı, elə Yaradanın özünü şərhdən, şeytan xislətindən, pisləkdən, şərəfsizlərdən qorumaq vəzi-

fəsi idi. Bu missiya özündə fərdilikdən ümumiliyə, ümumilikdən aliliyə, alilikdən müqəddəsliyə, müqəddəslikdən ən uca zirvəyə gədən yolu ehtiva edirdi. Artıq bu yol Uca Tanrı tərəfindən yazılmışdı və qanlı döyüşlər davam etdikcə Mais bu yolla ona vəd olunmuş zirvəni fəth etməyə gedirdi.

Yəqinki, əvvəlki illərdəki təmtəraqla olmasa da Qəmlonun dostları onun doğum gününü bu il də qeyd edəcəkdilər. Hələ 1993-cü il aprel ayının 1-i idi. May ayına bir ay vardı...

1993-cü il aprelin 2-si səhər başqa səhərlərdən fərqli açıldı. Qarabağ müharibəsi başlayan ermənilərin qarşısında qala kimi dayanan Yağlıvəndə xəbər yayıldı ki, qonşu Divanalılar və Qacar kəndləri ermənilər tərə-

ÇİÇƏK AÇMIŞ MƏZAR

findən işğal olunub. Hər tərəf qatı dumana bürünmüşdü, kor dumanda göz-gözü görmürdü.

İllərdi təcavüzkar düşməndən qoruduqları kəndlərin ermənilər tərəfindən işğal olunması xəbərini eşidən Qəmlə döyüş tapşırığından yenicə qaçıntısına baxmayaraq döyüşçü dostlarını - "Yağlıvənd qartalları"nı toplayıb Divanalılar istiqamətində əks-hücuma keçdi. Qəmlə və döyüş yoldaşları amansız, ölümlü, çətin, qanlı çox döyüşlər görmüşdülər. Amma bu dəfə fərqli idi. Döyüşçülərimizin əks-hücuma tab gətirməyən ermənilər işğal etdikləri kəndi tərk etdilər. Bu zaman "Qrad" qurğularının yaylım atəşi öz mövqelərini təmri yağışına tutdu. Mais itki verməmək üçün döyüşçülərinə vaxtiylə ad günlərini və "1 MAY" bayramlarını qeyd etdiyi Ağoğlan çayının sağ sahilindəki kəhrizin üstündəki həmin yerə geri çəkilməyi əmr etdi. Mais və yoldaşları yeni mövqədə yerləşdikdən bir qədər sonra təkrar əks-hücuma keçdilər. Sanki Allah Maisi öz dərğahında görməyə tələsirdi. Ona görə də Əzrayıla güllə şəklinə düşərək Maisə yaxınlaşmasını və onun pak ruhunu Dərğaha aparmasını əmr etdi. Bu vaxt qarşısındakı Ağamurad təpəsindən açılan xain snayper atəşi Qəmlonu hər doğum günündə istirahət etmək üçün uzandıqı lələli, nərgizli, bənövşəli, tər çəmənləli vətən torpağına uzatdı - bu dəfə əbədi.

Baharın ilıq nəfəsini

yenicə duyan tər ləçəklər də, bülbüllərin şənlənməsini təzəcə eşidən atırlı çiçəklər də, məxmər kimi zərif, incə otlardan yaranan çəmənlər də, Maisin canından artıq sevdiyi vətən torpağı da, Ağoğlanın layla çalan köpüklü, bulanıq suyu da bir rəngə boyandı - al qan rənginə. Mais üzü üstə düşdüüyü torpağa qarışaraq adi torpağı öz qanı ilə müqəddəsləşirdi. Artıq həmin torpaq öz torpaqlığından çı-

di. Mən qəlbimdə qübar kəndə, kənd də qəmlil-qəmlil mənə baxırdı. Fikirləşdim, görəsən kəndimin qəlbindən nələr keçir, indi o nə düşünür? Kəndim havasını içimə çəkdim, bu bir körpənin ilk nəfəsi kimi gəldi mənə. Və Yağlıvəndlə mən birləşərək birgə nəfəs almağa, var olmağa, yaşamağa başladım. Xarabaya qalsa da, dağilsa da, yansa da kəndim yer üzündən silin-

Kəpənək gül eşqinə uçurdu

çəmən boyu, arılar bal dadına qaçırdı çəmənlər boyu. Hər teldən, hər ləçəkdən. hər güldən, hər çiçəkdən cənnət ətri gəlirdi. Bu möhtəşəmliyin qarşısında şairin də hissləri buxovları qıraraq, ruha azadlıq verərək ilhama gəlirdi. İlham pərisi səmada pərvaz edir, gö-

məmişdi, öz kökündən ayrılmamışdı, tarixin dolanbaclarında itməmişdi. O məndə, mən onda mövcud idik...

Yağlıvənddə

bahar fəslə çox gözəl olur. Bəlkə də dünyanın heç bir yerində təbiət may ayında Yağlıvənddəki kimi olmur. Yağlıvəndə qədəm qoyanda dağıdılmış, viran olmuş kənddə yaz zərifliyini gördüm. Ətrafı seyr etdikcə mənə elə gəldi ki, Allah Qələmə "Ya:!" deyəndə, Qələm də yazmağa Yağlıvənd adı ilə başlamışdı, Allah "Ol!" deyəndə, ilk yaradılan Yağlıvənd olmuşdu. Sanki rəssam dünya boyda olan palitrasını açaraq, orada dünyadakı bütün al-əlvan rənglərdən istifadə edərək Yağlıvəndin şəklini çəkmişdi. Sanki ən mahir bəstəkarlar xalqın iliyindən, damarından, qanından, canından, ruhundan süzülüb gələn səsləri nota alaraq bu gözəl dünyanın eşqinə nəğmə bəstələyib, Yağlıvəndi tarənnüm edirdi. Sanki ən mahir şair ruhunu sevgidən yoğuraraq, söz xəzinəsinin ən qiymətli cəvahiratlarından istifadə edərək, dünyanın balından dadaraq, ləldindən yonaraq, büllür saflığından istifadə edərək Yağlıvəndi mədh edirdi.

Elə bil adam boyu ucalan təzə-tər yaşıl otların tərəvəti, bütün çəmənləri bəzəyən yanığı xallı al lələlərin zərifliyi, min bir rəngli çiçəklərin cənnəti xatırladan ətri, kol dibindən boynubükük bənövşənin oğrun-oğrun boylanması, quşların sevgi və sevinc nəğməsi-Yaradana minnətdarlıq sədası, Ağoğlan çayının, durna gözülü bulaqların Tanrıya alqış zümzüməsi, insanın yaşamaq, yaratmaq, var olmaq həvəsi, sevinc nidəsi, qəlb nəşəsi hamılıqla Yağlıvəndə paylanmışdı.

Sanki sazın zil pərdəsinə köklənmişdi təbiət. Neyin qəlbdağlayan, könülu qubar bağlayan naləsi duyulmaz olmuşdu, onun yerini kammanın incə tərənəsi, balabanın həzin zümzümü

zəlliyi gördükcə özünü sevgi dənizinə buraxırdı. Axı bahar dünyanın gözəlləşdiyi fəsil idi. Axı bahar sevmək, sevilmək, təbiətin bir parçası olmaq, təbiətlə birləşmək, bütövləşmək, kainatda öz yerini tutmaq, qalaktikada mövcud olmaq vaxtdır. Bülbüllərin xoş avazını, dillənən könül sazını, çiçəklərin qəmzə, nazını gördükcə düşündüm ki, Allah elə bil Cənnəti Yağlıvəndin may ayında baxaraq yaratmışdı. Sanki may ayında olan Yağlıvənd altından çaylar axan, havası müşk-ənbər qoxuyan, mənzerəsi ruha dinclik gətirən İrəm və Firdovs cənnətinin əkil qardaşı idi.

Bu bahar bir başqa idi Yağlıvənd. Ətrafı seyr etdikcə İlahi gözəlliyin fonunda bir şeyi anladım ki, o azman, tarix qoxulu kəndimiz çox kiçilib, balacalaşmış, fəğirəşmiş - kimsəsizlikdə. Amma hər halı ilə Tanrının yerdəki Cənnəti Yağlıvənd. Yağlıvəndin hər yeri ziyarətə gəlməli idi. Çünki hər qarışı şəhid qanı ilə boyanmışdı, hər parçasında şəhid ruhu yaşayırdı, hər dağında şəhid izi vardı, hər daşına şəhid dizini qoymuşdu, torpağın bağı şəhidlərə qucaq açmışdı, hər yeri şəhidlərə məskən olmuşdu, hər məkanı şəhidləşmişdi - müqəddəsleşmişdi. Yağlıvəndin bütün yerlərindən başqa bir yeri də vardı ki, mən oranı mütləq ziyarət etməli idim. Bunun üçün də Ağoğlan çayı boyunca kəhrizə tərəf getdim. Təxminən 4 km yol getdikdən sonra nəhayət kəhrizin yanına çatdım. Yol boyu toxucu təbiətin mahir əli ilə naxışlanmış al-əlvan, göz oxşayan, ruh dincəldən mənzerə məni valeh edir, həyatın gözəlliyini bir daha xatırladırdı.

Kəhrizin üstünə yaxınlaşdıqca ruhumun dincliyini kədər əvəzləyirdi. Çünki indi yaxınlaşacağım yer 28 il, 30 gün idi ki, ziyarət olunmurdu. Bu xalq qəhrəmanı, Qarabağ savaşı canı ilə öz töhfəsini vermiş Qəmlonun həlak olduğu yer idi. İgidimin qanı axmış müqəddəs torpaq ziyarət olunmaq, əzizlənmək, tutya kimi qorunmaq həsrətindəydi. Sanki həmin yer

təberrük kimi öz zəvvarına ərməğan olunacağı anı gözləyirdi. Həmin yerə gəldim. Bu yer Ağoğlan çayının sağ sahilində, sıldırım qayanın üzərində, Divanalılarla üz bəzəyən, Ağamurad təpəsinin qarşısında idi. Orda böyütkən kolları ilə əhatələnmiş sağlam gövdəli çinar ağacı bitmişdi. Maisin vurularaq yıxıldığı yer həmin çinar ağacının yanında idi. Qəmlonun yıxıldığı yerdə zolaq şəklində bənövşə, onun ardınca qara xallı lələ, lələlərin ortasında sarı və ağ rəngli nərgizlər, lələnin davamında zümürd rəngli zərif otlar bitmişdi. Mais başını qoyduğu torpaqda bir dəstə xarıbülbul çiçəklənmişdi. Sanki təbiət güllərdən Azərbaycan bayrağını düzəldərək qəhrəmanımızı mükafatlandırmışdı. Səmaya ucalan çinar ağacı nəhəng gövdəsi ilə ana təbiətin öz övladına qoyduğu təbii abidə kimi Maisin qanı axmış torpağa keşik çəkirdi..

Mən onda anladım ki,

Uca Tanrı Maisin qarşısına müqəddəs bir vəzifə qoymuşdur. Mais o vəzifəni Allahın dərğahına ucalmaqla şərəf və ləyaqətlə yerinə yetirdi. Maisin öz vəzifəsini yerinə yetirməsi onu zirvələr fəthinə çevirdi. Adı insanın həyat yolunun başlanğıcı və sonu var. Doğulur, müəyyən funksiyaya yerinə yetirmək üçün (və yaxudda yetirməmək üçün) yaşayır, ölü, yox olur. Amma Maisin həyatı ümuminin həyatından fərqlənir. Onun həyat yolunda adı insanların həyat yolunda olan mərhələdən biri yoxdur - yox olmaq mərhələsi. Mais doğulub və yaşayır. Əbədi yaşayır. Çünki o ölməzliyə vəqif olmuş, əbədiyyətə yüksəlmiş, şəhidliyə ucalmışdır. O, cismaniliyin fəvqünə vararaq mənaviyyətin ən uca zirvəsinə yüksəlmişdi - Tanrı dərğahında ən dəyərli mövqələrdən biri olan ŞƏHİDLİK ZİRVƏSİNƏ. O ömrünü, ruhunu, varlığını, sevgisini, hər şeyini vətənə verdi və Vətənleşdi.

Məhəmməd peyğəmbər (s.a.s) Dərğaha ucalmaq üçün uca göylərə Məscidül-Əqsadan mərac etmişdi. Tanrı Maisi isə kəhrizin yanından öz Dərğahına qaldırıldı.

Sanki Maisin qanı Xızır peyğəmbərin dirilik suyu idi, ətrafdakı quru torpaq da canlanmışdı, hər tərəfdə çiçək açmışdı. Sanki Maisin uzandıqı yerə İsa peyğəmbərin əli toxunmuşdu, hər tərəfdə həyat qaynayırdı. Al-əlvan kəpənəklər uçur, bülbüllər sevinclə nəğmələr qoşur, çiçəklər öz ətrini səxavətlə paylayır, güllər öz gözəlliyini təbiətdən əsirgəmirədilər.

Mən Könül Heydərovanın Qəmlə haqqında yazdığı hekayədə oxumuşdum ki, Mais vurulan an oradan bir ağ göyərçin uçmuşdur. İndi kəhrizin üstündəki çinar ağacına baxdıqda onun budaqlarında 20-dək ağ göyərçinin qonduğunu və bir-biri ilə səsləşdiklərini gördüm. O an anladım ki, bunlar Yağlıvənd şəhidlərinin ağ göyərçinləşmiş ruhlarıdır və çiçək açmış məzarı ziyarətə gəliblər - axı bu gün xalq qəhrəmanı Qəmlonun, fərdilikdən aliliyə yüksəlmiş Maisin, özü öz adı ilə abidələşmiş əbədiyaşar insanın doğum günüdür.

Qalib Yağlıvəndli

